

YTTRANDE

2010-06-10

2010-110-3596

2010-03-17

Ju2010/1020/L6

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Allmänna handlingar i elektronisk form, SOU 2010:4

Sammanfattning

Centrala studiestödsnämnden (CSN) har i huvudsak följande synpunkter på kommitténs förslag.

- CSN instämmer i kommitténs bedömning att en begränsad skyldighet att lämna ut allmänna handlingar i elektronisk form bör införas. Dessförinnan bör en översyn av avgiftsförordningen (1992:191) ha ägt rum.
- Grunderna för lämplighetsbedömningen gällande när en allmän handling ska lämnas ut i elektronisk form bör förtydligas.
- CSN tillstyrker kommitténs förslag till ändring av bestämmelsen i 21 kap. 7 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).
- CSN tillstyrker kommitténs förslag om att en översyn av registerförfattningarna bör genomföras.

Förslaget till ny bestämmelse i 6 kap. 3 a § offentlighets- och sekretesslagen (kapitel 8)

CSN anser att införandet av en skyldighet för myndigheterna att lämna ut allmänna handlingar i elektronisk form utgör en naturlig del i strävan mot en stärkt offentlighetsprincip. En sådan skyldighet är en anpassning av regelverket på handlingsoffentlighetens område till den tekniska utvecklingen och ökar myndigheternas förtroende hos allmänheten då det i många fall idag uppfattas som självklart att en handling ska kunna tillhandahållas elektroniskt.

CSN anser liksom kommittén att en generell skyldighet för myndigheterna att lämna ut handlingar elektroniskt inte kan genomföras förrän efter att en översyn av registerförfattningarna har ägt rum. CSN anser vidare i överensstämmelse med kommittén att en begränsad skyldighet att lämna ut allmänna handlingar i elektronisk form bör införas dessförinnan. Till skillnad från kommittén anser CSN att innan en skyldighet för myndigheterna att lämna ut handlingar i elektronisk form i enlighet med förslaget införs, bör den rättsliga grunden för att ta ut avgifter vid utlämnande av

2010-06-10

allmänna handlingar i elektronisk form ses över (se vidare synpunkter angående betänkandets kap. 10 nedan).

Enligt förslaget ska en handling inte lämnas ut i elektronisk form om det i lag eller förordning finns bestämmelser som förbjuder det eller det annars är olämpligt. CSN anser att grunderna för lämplighetsprövningen bör förtydligas för att undvika att bestämmelsen medför en oenhetlig praxis mellan myndigheterna. Detta gäller särskilt då myndighetens beslut att inte lämna ut en handling i elektronisk form men väl i pappersform inte kommer att kunna överklagas. Någon rättsbildande praxis från överinstanser kommer således inte att utvecklas. Detta medför sämre förutsebarhet för den enskilde som begär ut en handling i elektronisk form och därför är behovet av tydliga grunder för prövningen av en begäran om utlämnande av handlingar i elektronisk form större.

En allmänt hållen bestämmelse där myndigheten prövar om ett elektroniskt utlämnande är olämpligt kan enligt CSN:s mening innebära att myndigheterna frågar den enskilde vad denne har för avsikt att göra med uppgifterna. Bestämmelsen kan därför medföra att myndigheterna ställer frågor i strid med frågeförbudet i 2 kap. 14 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen.

Vidare bör förtydligas i vilka fall ett utlämnande i elektronisk form är olämpligt med hänsyn till att myndigheten inte förfogar över den utrustning som krävs för att verkställa detta. Om t.ex. en person begär ut handlingar om sig själv i CSN:s studiestödsverksamhet finns dessa bevarade på elektronisk väg i CSN:s ärendehanteringssystem STIS2000. Dessa dokument kan inte skickas direkt från systemet men det är möjligt att kopiera dokument och fönster och på så sätt föra in dem i ett e-postmeddelande. Likaså kan myndigheten skriva ut dessa dokument, scanna dem och därefter skicka dem elektroniskt till den enskilde. Detta är arbetskrävande åtgärder som, om de ingår i myndighetens skyldigheter, motverkar den förenkling och besparing som en ökad andel elektroniska utlämnanden annars anses medföra.

CSN välkomnar kommitténs förslag att myndighetens skyldighet som huvudregel sträcker sig till att lämna ut en handling i det format i vilket handlingen är tillgänglig för myndigheten. Kommittén föreslår vidare att myndigheten, då det kan ske genom en enkel åtgärd, bör tillmötesgå en begäran om att handlingen ska lämnas ut i ett visst format. CSN instämmer i detta men vill i sammanhanget framhålla att myndigheten bör kunna avstå från att tillmötesgå en begäran om utlämnande i ett visst format om det kan bedömas medföra en större risk för att informationen förvanskas.

Vad gäller den föreslagna bestämmelsens ordalydelse anser CSN att bestämmelsen bör förtydligas på så sätt att begreppet *allmän handling* används istället för enbart *handling*.

2010-06-10

Förslaget till ändring av bestämmelsen i 21 kap. 7 § offentlighets- och sekretesslagen (kapitel 9)

CSN instämmer i kommitténs bedömning att bestämmelsen utgör ett skydd för de registrerades integritet och att bestämmelsen därför fyller en funktion och bör finnas kvar. Visserligen innebär en tillämpning av bestämmelsen att myndigheterna ofta frågar om den enskildes ändamål med sin behandling av uppgifterna. Detta anser dock CSN vara en acceptabel konsekvens då bestämmelsens syfte, att i högre grad skydda de registrerades integritet, uppnås. CSN har ingen invändning mot det förslag till förtydligande av bestämmelsen som kommittén föreslår.

Frågor om avgiftsuttag (kapitel 10)

Nuvarande grund för avgiftsuttag vad gäller elektroniskt utlämnande av allmänna handlingar är, som kommittén själv konstaterar, osäker och otydlig och detsamma gäller beträffande grunden för beräkningen av avgiftens storlek. Enligt CSN:s mening påverkar kostnaden för den enskilde i hög grad omfattningen av informationsuttagen. I CSN:s verksamhet förekommer regelbundet att enskilda begär ut stora mängder information som förutsätter omfattande sekretessprövningar. Genom att upplysa den enskilde om att denne kan få del av det begärda materialet i form av kopior för vilka myndigheten tar betalt i enlighet med avgiftsförordningen kan informationsuttaget ofta begränsas till en mer hanterlig omfattning där den enskilde innan uttaget nogt överväger vilken information denne är i behov av. Därför anser CSN att grunden för avgiftsuttaget måste vara klar och otvetydig innan en skyldighet för myndigheterna att lämna ut handlingar elektroniskt införs. För det fall en situation skulle uppstå där myndigheten har en skyldighet att lämna ut allmänna handlingar elektroniskt utan rätt att ta betalt för dessa skulle myndighetens kostnader för sekretessprövningar sannolikt öka kraftigt. Likaså bör grunden för avgiftsuttaget vid utlämnande av elektroniska handlingar förtydligas för att tillräcklig tydlighet ska uppnås gentemot allmänheten. Som avgiftsförordningen är utformad idag är det mycket svårt för en enskild att utläsa att ett uttag av allmänna handlingar i elektronisk form kostar pengar. Det är vidare otillfredsställande med en så allmänt hållen bestämmelse som 5 § avgiftsförordningen för att fastställa avgiftens storlek. Denna bestämmelse ger inte den enskilde någon ledning beträffande hur mycket ett elektroniskt informationsuttag kommer att kosta och bestämmelsen öppnar upp för att olika myndigheter tar ut olika avgifter.

Översyn av registerförfattningarna (kapitel 11)

CSN instämmer i kommitténs bedömning att det är högst angeläget att det sker en allmän översyn av gällande registerförfattningar. Genom en sådan översyn kan en godtagbar skyddsnivå för de registrerades integritet uppnås generellt inom de myndigheters verksamhet som omfattas av registerförfattningar. Detta kan i sin tur ligga till grund för en längre gående offentlighetsprincip vad gäller utlämnande av handlingar i elektronisk form än vad som nu har föreslagits. Vidare kan en sådan översyn medföra fördelar för myndigheterna ur ett verksamhetsperspektiv.

2010-06-10

Registerförfattningarna är idag oöverblickbara, ofta svårtillgängliga och en varierande terminologi förekommer. Vidare uppställer registerförfattningarna i vissa fall hinder mot uppgiftslämnande mellan myndigheter som inte framstår som motiverade ur integritetssynpunkt. CSN har även i remissvar över E-delegationens betänkande SOU 2009:86 ”Strategi för myndigheternas arbete med e-förvaltning” tillstyrkt E-delegationens förslag till översyn av registerförfattningarna.¹

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Kerstin Borg Wallin efter föredragning av verksjuristen Johan Lindeberg i närvaro av chefsjuristen Åke Svensson och verksjuristen Ulrika Åsemar. I arbetet med remissvaret har även arkivarien Anna Andersson och processutvecklaren Åsa Eriksson deltagit.

Kerstin Borg Wallin

Johan Lindeberg

¹ CSN:s dnr 2009-110-8104, Fi2009/6838